

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ

Ὡς τύπους τοιαύτης ἐπιδιώξεως οἱ λαοὶ ἀνέκαθεν ὑπὸ θείαν τινα ὄθησιν ἐνεργοῦντες ἀνεκήρυξαν ἐκλεκτὰ τινα πρόσωπα ἢ ὀνόματα οἷος ὁ Ὅσιρις τῶν Αἰγυπτίων, ὁ Μίθρας τῶν Περσῶν, ὁ Βούδας τῶν Ἰνδῶν, ὁ Ἰησοῦς τῶν Χριστιανῶν, πρὸς παράστασιν τῆς λειτουργίας τῶν νόμων τοῦ πνεύματος. Τοὺς νόμους τούτους δύναται τις ν' ἀνακαλύψῃ εἰς πάσας τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις ἐκκλησιαστικὰς καὶ μὴ, ἀρκεῖ νὰ μὴ συγχέῃ τὸ γράμμα πρὸς τὸ πνεῦμα. Ἡ τοιαύτη σύγχυσις κωλύει τὴν διαύγειαν καὶ ἄγει εἰς δεισιδαιμονίας καὶ προλήψεις. Εἰς τὴν τοιαύτην σύγχυσιν ὀρεῖλεται ἡ νέκρωσις τῆς Ἐκκλησίας ἣτις ἀπώλεσε τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς διαύγειαν καὶ διαίσθησιν μὴ γνοῦσα νὰ διακρίνη τὰ σύμβολα ἀπὸ τῶν ἐν-

νοιῶν. Ἡ Ἐκκλησία λησμονήσασα ὅτι ἡ ἀλήθεια δὲν ἐκφράζεται εἰμὴ διὰ συμβόλων καὶ ὅτι σύμβολα εἰσὶ καὶ αἱ λέξεις αὐταὶ καὶ αἱ εἰκόνες, μετέβαλε ὀλόκληρον τὸ σύστημα τῆς χριστιανικῆς ἀλληγορίας εἰς σύστημα εἰδωλολατρείας. Τὸν Χριστὸν ἀπὸ ιδεώδους τύπου πρὸς ὃν ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ τείνη, ἀπὸ εἰκόνας τῆς τελειότητος ἧς πᾶς ἄνθρωπος εἶνε δεκτικὸς μετέβαλεν εἰς ἄγαλμα μηδὲν λέγον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, ἀλλὰ φετιχικῶς λατρευόμενον, μὴ θεωρούμενον ὡς ἔκφρασις παγκοσμίου ψυχολογικῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ ὡς ὑπερφυῆς ἱστορικὸν πρόσωπον ἀκριβῶς ὡς ἐθεωρεῖτο ὁ Ἀπόλλων ἢ ὁ Ζεὺς οἵτινες δὲν ἐνέπνεον ὀριστικὸν κανόνα διαγωγῆς καὶ πορείας ἐν τῷ βίῳ ἀλλ' ἐξείγηρον ἀπλῶς ἐνθουσιασμὸν καὶ στιγμιαῖα συναισθήματα· δὲν ἐκάλουν τοὺς θιασώτας των εἰς ἀναγέννησιν ἀλλ' ἀπεξεδέχοντο ἀπ' αὐτῶν ὕμνους. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τῆς Ἐσωτερικῆς Φιλοσοφίας εἶνε φῶς καὶ ζωή. Εἶνε πηγὴ ἀληθείας ἀφ' ἧς ἕκαστος δύναται ν' ἀντλήῃ ἀρκεῖ νὰ στρέφεται εἰς τὸ ἐνδότερον κέντρον τῆς ἰδίας

ἑαυτοῦ συστάσεως. Εἶνε σύμβολον τῆς ἀγαθότητος, τῆς καλλονῆς καὶ τῆς ἰσχύος ἣν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἔχει ἐν ἑαυτῷ λανθανόντως καὶ δύναται ν' ἀναπτύξῃ. Ὁ Χριστὸς εἶνε ἔνδον ἡμῶν. Βαπτίζει ἡμᾶς ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ ἐνόσω εἶμεθα ἐστραμμένοι πρὸς αὐτὸν καὶ μετουσιοῖ ἡμᾶς ἐξ ὁλοκλήρου ἐὰν ἐπιμόνως τοῦτο ποθοῦμεν. Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην ὁ Χριστὸς εἶνε λυτρωτῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην ὁ Χριστὸς ἀνίσταται ἐκ νεκρῶν διότι νεκροὶ εἶμεθα ἐνόσω τὸ ἔμβρυον λανθάνει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φύσει. Ἀνδρούμενον ἀνίσταται καὶ μεταμορφώνει τὴν φύσιν ἀπὸ νεκρᾶς εἰς ζῶσαν. Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην τὸ ἀνθρώπινον γένος σώζεται, σωζομένου ἑκάστου ἀτόμου διὰ τῆς ἐν αὐτῷ ἀνδρώσεως τοῦ ἐμβρύου. Τοῦτο ἐγνώριζεν ὁ Παῦλος λέγων: «Ἐλπίς δόξης ἐν ὑμῖν ὁ Χριστός». Ὁ Παῦλος ἐνόησε τὴν ἐξέλιξιν ταύτην ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνθρώπου ὃν συμβολίζει ὁ Ἀδὰμ εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον ὃν συμβολίζει ὁ Χριστός. Ἐν τῇ μεταξὺ τῶν δύο μεσαία βαθμίδι, ἣν συμβολίζει ὁ

Δαβὶδ ὁ ἄνθρωπος ὑπόκειται εἰς σφάλματα, ἀλλ' ἀποχριστούμενος καθίσταται ἀλάνθαστος, εἶνε κύριος τῆς φύσεως, ἐξουσιαστῆς τῶν στοιχείων ἰατρὸς τῶν πνευματικῶς τυφλῶν, τροφοδότης τῶν πνευματικῶς πεινῶντων. Δίδειν ἄρτους καὶ ἰχθεῖς συμαίνει ἀποκαθιστᾶν τὴν ἰσορροπίαν μεταξὺ σώματος καὶ ψυχῆς. Τὴν αὐτὴν ἀλληγορίαν ἀποτελοῦσι τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια τῆς Δήμητρας συμβολιζούσης τὴν γῆν (ἐξ ἧς οἱ ἄρτοι) καὶ τῆς Ἀφροδίτης συμβολιζούσης τὴν θάλασσαν (ἐν ἧ ὁ ἰχθεῖς). Ὁ μύστης τῆς Ἐσωτερικῆς Φιλοσοφίας διακρίνει πνευματικὰς πραγματικότητας ὑπὸ τὰς ὀνομασίας ταύτας τῶν ὑλικῶν ἀντικειμένων. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀδάμ, τῆς Εὐας, τοῦ Δένδρου, τοῦ Ἄβελ, τῶν ἀγομένων εἰς θυσίαν κτηνῶν διακρίνει ψυχολογικοὺς νόμους, ἀκριβῶς διότι ὑπὸ τὸ ὄνομα Θεὸς διακρίνει τὴν ἔννοιαν πνευματικῆς οὐσίας διδούσης ὑπαρξίν εἰς πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει, ὡς ὑπὸ τὸ ὄνομα Διάβολος διακρίνει τὸ πνεῦμα τῆς προτιμήσεως τοῦ ἐξωτερικισμοῦ ἀντὶ τοῦ ἐσωτερικισμοῦ, τῆς μορφῆς ἀντὶ τῆς οὐσίας.

Αἱ ἀρχαιότεραι γενεαὶ τῶν Αἰγυπτίων κατεῖχον τὴν κλεῖδα τοῦ κολοσαίου συμβολισμοῦ τῆς Ἐσωτερικῆς Φιλοσοφίας, ἐντεῦθεν δὲ ἔλαβον τὴν ἀρχὴν τῶν αἰ πλαστικῶν τέχνων καὶ τὰ γράμματα καὶ ἐντεῦθεν ὁ Μωϋσῆς παρέλαβε τὰς ἐννοίας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων ἔδωκε νόμους εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραήλ. Αἱ ἐννοιαὶ αὗται ἀπωλέσθησαν ὡς καὶ παρ' Αἰγυπτίοις εἶχεν ἀπολεσθεῖ ἡ ἐννοία ἣν ἐσυμβόλιζον τὰ ζῶα καὶ τὰ ἀγάλματα, καὶ ἀπέμεινεν ἡ λατρεία τῶν συμβόλων ἀκριβῶς δὲ τοῦτο ἐξακολουθεῖ μέχρι τῆς σήμερον. Μία τῶν διατάξεων, φέρ' εἰπεῖν, τοῦ Μωϋσέως εἶνε ὅτι πρέπει νὰ προσφέρωνται θυσία εἰς τὸν Θεὸν ἄρρενα ζῶα νεώτερα τοῦ ἐνὸς ἔτους, ἄνευ κηλίδος ἢ ἄλλου ἐλαττώματος. Εἶνε αὐτόδηλος ἡ ἐσωτερικὴ σημασία τῆς διατάξεως. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει ν' ἀφιεροῖ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πνεύματος τὰς λειτουργίας τοῦ νοῦ του καὶ τοῦ λογικοῦ του (ἄρρενα) καὶ νὰ τὰς ἀφιερώσῃ ἐνωρὶς πρὶν ἀποστεωθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων (νεώτερα τοῦ ἐνὸς ἔτους) καὶ ἄνευ ἐπιφυλάξεως

ἢ ἄλλου τινος ἐγωϊστικοῦ ὑπολογισμοῦ (κηλίδος ἢ ἐλαττώματος)

Ἡ τετρακτὺς τῶν Εὐαγγελίων ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Ἐσωτερικῆς Φιλοσοφίας μελετωμένη παρέχει πλήρη διεξήγησιν τοῦ τρόπου καθ' ὃν ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται, ἡλικιοῦται, ἀναγεννᾶται, ἀποθνήσκει καὶ ἀποθεοῦται. Ὁ ἀναγινώσκων προσηκόντως τὴν Καινὴν Διαθήκην ἀναγινώσκει τὴν ἰδίαν ἐαυτοῦ βιογραφίαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου μέχρι τῆς τελείας τροχιάς αὐτοῦ. Τὸ πρῶτον κατόρθωμα ἢ θαῦμα τοῦ ἀναγεννωμένου ἀνθρώπου εἶνε ἡ μετατροπὴ τῆς ψυχῆς του εἰς πνεῦμα ὡς συμβολίζει ἡ μετατροπὴ τοῦ ὕδατος εἰς οἶνον. Τοῦτο εἶνε οἶονεὶ ἢ ὑσπληγῆς τοῦ σταδίου. Τέρμα δὲ καὶ στέφανος εἶνε, μετὰ τὸν δωδέκατον ἄθλον, ἡ ἀνάληψις, ἀφοῦ τὸ καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ—δηλαδὴ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνθρώπου—σχισθῆ ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω καὶ ἀναλάμψη ἡ ἔνδον θεότης.

Ἡ τετρακτὺς τῶν Εὐαγγελίων ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν τετρακτὺν τῆς ἀνθρωπίνης συστάσεως. Τοῦ Ματθαίου ἐνδιατρίβοντος εἰς τὰ γήινα· τοῦ

Μάρκου εἰς τὰ τῆς διανοίας· τοῦ Λουκᾶ εἰς τὰ τῆς διαισθήσεως· καὶ τοῦ Ἰωάννου εἰς τὰ οὐράνια. Πρὸς τοὺς τέσσαρας Εὐαγγελιστάς ἀντιστοιχεῖ ἡ Δήμητρα, ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Περσείδων καὶ ἡ Παλλάς. Τὰ οὐράνια ὅμως εἶνε ἀκατανόητα ἄνευ ἐντελοῦς νοήσεως τῶν γηίνων. Διὰ τοῦτο ὁ Νοῦς πρέπει νὰ εἶνε ἄρτιος, ἀκμαῖος καὶ σθεναρὸς ὅπως τὸ ἔμβρυον δυνηθῆ βαθμηδὸν νὰ ἠλικιωθῆ προστατευόμενον κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν καὶ καταδιώξεων. Πρέπει ν' ἀσκηθῆ καλῶς εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας ἃς ἐν ταῖς Γραφαῖς συμβολίζει ἡ Αἴγυπτος ἔνθα ὁ Ἰωσήφ—σύμβολον τοῦ Νοῦ—εἰργάσθη, ἐμόχθησεν, ἐγένετο πρωθυπουργὸς τοῦ Φαραώ, ἀντέστη κατὰ τῶν δελεασμῶν τῆς ὕλης, ἐδέξατο καὶ ἐπλούτισε τοὺς ἀδελφούς του καὶ ἐπροστάτευσε τὸν Ἰσραὴλ τουτέστι τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον. Ἡ διαίσθησις καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς δῶρα προκύπτουσι μετὰ μακρὰν διανοητικὴν ἐργασίαν καὶ πεῖραν. Τοιοῦτος ὢν ὁ Νοῦς εἶνε ἐγγύησις καὶ προστασία τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου. Ἐντεῦθεν, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰωσήφ παρίσταται ὡς

μνηστήρ τῆς Μαρίας, προστάτης τοῦ τέκνου, ἐπιπλωτῆς τῆς οἰκίας καὶ ὁδηγὸς τῆς οἰκογενείας εἰς Αἴγυπτον μέχρις ἐνηλικιώσεως τοῦ τέκνου, χάριν ἀποφυγῆς κινδύνων καὶ συμφορῶν. Ἄλλ' ἔρχεται ἡ στιγμή καθ' ἣν ὁ Νοῦς, ἐπιτελέσας τὸ ἔργον τοῦ δὲν ἀνάγκαιοι πλέον διότι ἡ Διαισθησις καὶ τὸ Πνεῦμα ἠλικιοῦνται ἱκανῶς ὥστε νὰ λειτουργῶσιν ἄνευ τῆς αἰγίδος του. Ὁ Ἰωσήφ ἀποθνήσκει ἐν ὠρίμῳ γήρατι. Ὁ ἄνθρωπος ἀφοῦ διανύσῃ τὸ στάδιον τῆς μαθήσεως, τῆς παρατηρητικότητος, τοῦ λογισμοῦ, τῆς πείρας, καθίσταται ἀνεξάρτητος αὐτῶν τασσόμενος ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῆς Διαισθήσεως μόνης, μέχρις οὔ καὶ ταύτης παύση νὰ ἔχῃ ἀνάγκην ὅτε ἀψηφεῖ πάντα κίνδυνον ἀνώτερος πλέον καταστροφῆς ἢ θανάτου.

Ὅπως τὸ ἄρρεν ἐξελίσσεται ἀπὸ τῆς καταστάσεως τοῦ Ἀδάμ εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ Χριστοῦ οὕτω καὶ τὸ θῆλυ ἐξελίσσεται ἀπὸ τῆς καταστάσεως τῆς Εὔας εἰς τὴν κατάστασιν τῆς Μαρίας, καὶ ἐξελίσσεται τῇ συνεργείᾳ τῶν παθημάτων ἅτινα γινώσκει νὰ μεταβάλλῃ εἰς μαθήματα. Ἡ

Εὐα γίνεται Μαρία διὰ μακραίωνος πείρας ἦν ἐπιτυγχάνει διὰ διαδοχικῶν ἐνσαρκώσεων μέχρι οὗ ἐξαγνισθῆ ἑπαρκῶς ὅπως παραγάγῃ τὸν τέλειον ἄνθρωπον. Ἡ μακραίων πείρα συνεπάγεται ὄχι μόνον παθήματα ἀλλὰ καὶ ἀμαρτήματα, ἅτινα εἶνε ὁδὸς σωτηρίας ἐφ' ὅσον προσήκουσα ὠφέλεια ἀντλείται ἐξ αὐτῶν. Διὰ τοῦτο μεταξύ Εὐας καὶ Μαρίας εἶνε ἡ Μαγδαληνή, ἡ συμβολίζουσα τὴν εἰς ἀμαρτήματα περιπεσοῦσαν ψυχὴν ἀλλὰ σωθεῖσαν ὡς ἐκ τῆς βαθείας ἀγάπης πρὸς τὸ ἰδεῶδες, ἧς ἔνεκα αἱ ἀμαρτίαι αὐτῆς μετεμορφώθησαν εἰς προσόντα. Ἡ ἔννοια αὕτη ἐξηγεῖ τὴν συμπάθειαν τοῦ Ἰησοῦ πρὸς πᾶς πεπτωκυίας γυναῖκας. Γινώσκει ὅτι ἡ πλάνη εἶνε ἀπαραίτητον προοίμιον τῆς σωτηρίας ἀρκεῖ ν' ἀτενίζῃ τις ἀπαρεγκλίτως εἰς τὴν ἀλήθειαν. Τὰς γυναῖκας ταύτας ὁ Ἰησοῦς ἐθεώρησεν ἀγνοτέρας τῶν κατηγόρων αὐτῶν. « Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν αἱ πόρνοι εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ πρὸ ὑμῶν ». Ὡστε ἡ ἐν ταῖς θρησκείαις καὶ ἰδίως ἐν τῷ χριστιανισμῷ κεντρῶα φιλοσοφικὴ

ιδέα εἶνε ἡ λύτρωσις τοῦ ἀνθρώπου ὄχι ἀπὸ τῶν συνεπειῶν τῆς ἀμαρτίας ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀγόντων εἰς τὴν ἀμαρτίαν αἰτίων. Γενομένου τοῦ σφάλματος αἱ συνέπειαι αὐτοῦ θὰ ἐκτυλιχθῶσι καὶ θὰ ἐξαντληθῶσι μέχρι πυθμένος· ὅπως γενομένου σφάλματος περὶ τὴν τήρησιν τῶν κανόνων τῆς ὑγιεινῆς ἡ νόσος ἀφεύκτως θὰ ἐμφανισθῆ. Οἱ νόμοι τῆς φύσεως δὲν ἀνακόπτονται, καὶ συμφέρει μᾶλλον ν' ἀφεθῆ ἡ φύσις μόνη νὰ ἐνεργήσῃ μέχρις οὔ πᾶσαι αἱ συνέπειαι προκύψωσι καὶ βεβαιώσωσιν ἡμᾶς ὅτι ἡ νόσος δὲν κρύπτεται ἐν τῷ ὀργανισμῷ μέλλουσα θάπτον ἢ βράδιον νὰ ἐμφανισθῆ ὑπὸ ἄλλην μορφήν. Διὰ τοῦτο ὀρθότατα σήμερον ἡ ὑγιεινὴ προτιμᾶται τῆς θεραπευτικῆς καὶ ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη καταδικάζει τὰ φάρμακα. Ἡ νόσος εἶνε ἡ τιμωρία διὰ τὴν παραμέλησιν τῶν κανόνων τῆς ὑγιεινῆς εἶνε δὲ ἀναπόφευκτος. Οὕτω καὶ προκειμένου περὶ τῆς παραμελήσεως τῶν νόμων τῆς ἠθικῆς. Αἱ συνέπειαι εἶνε ἀφευκτοὶ ἀλλὰ μέχρις οὔ ἐξαντληθῶσι δεόν νὰ ὑπομένωμεν φροντίζοντες ἅμα νὰ σημειώσωμεν καλῶς ὅτι τοῦ

λοιποῦ θὰ παρακάμψωμεν τὸν σκόπελον ἐὰν οὐκ ἐν θέλωμεν αἰωνίως νὰ σφάλλωμεν καὶ αἰωνίως νὰ τιμωρούμεθα. Ἡ τήρησις τῶν νόμων τῆς ἠθικῆς ὅπως καὶ τῶν τῆς ὑγιεινῆς γίνεται βαθμηδὸν ἕξις ἀρκούντως ἰσχυρὰ ὥστε πᾶσα ὀλιγωρία εἶνε αὐτόχρημα ἀδύνατος καὶ τοῦτο ἐν τῇ ἐσωτερικῇ φιλοσοφίᾳ καλεῖται σωτηρία, αἰωνία ζωὴ, παράδεισος, γιβθάνα, ἐδέμ. Ὁ χριστιανισμὸς οὕτω ἀναδείκνυται συμπλήρωμα τῶν πρὸ αὐτοῦ συστημάτων. Δι' αὐτοῦ συμπληροῦνται καὶ οἱ δώδεκα κύκλοι οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὸ σῶμα, τὸν νοῦν, τὴν καρδίαν καὶ τὸ πνεῦμα. Ὁ Χριστὸς εἶνε ὁ ἄριστος ὑπογραμμὸς ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος ὅπως ὁ Βούδας καὶ ὁ Πυθαγόρας εἰσὶν ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς διανοίας καὶ τοῦ σώματος. Ἀληθῶς οἱ τρεῖς οὗτοι τύποι ἀποτελοῦσιν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σύστημα. Καὶ τοῦτο προσέτι αἰνίσσεται ἢ ἐπὶ τοῦ ὅρους Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος. Ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας εἰσὶν ἑβραϊκοὶ τύποι ἀντίστοιχοι τοῦ Πυθαγόρα καὶ τοῦ Βούδα. Οἱ τρεῖς δὲ ἐπὶ τοῦ ὅρους ὡς συμβολί-

ζοντος τὸ πνεῦμα συναπαρτίζουσι τὴν αἰωνίαν τετρακτὺν περὶ ἧς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἰκανὰ εἶπομεν. Ὁ χριστιανισμὸς συναποτελεῖ μετὰ τῶν προγενεστέρων θρησκευτικῶν συστημάτων ἐν ὁλόκληρον σύστημα. Ἐντεῦθεν δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶνε τις θιασώτης τοῦ χριστιανισμοῦ ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶνε καὶ τοῦ Βουδισμού ἢ Πυθαγορισμοῦ. Ἡ μεταμόρφωσις τοῦ κόσμου ἐπιτευχθήσεται διὰ τῆς ἀρμονίας τῶν δύο μερῶν τοῦ συστήματος—χριστιανισμοῦ καὶ πυθαγορισμοῦ. Ἄνευ τοῦ Πυθαγόρα καὶ τοῦ Βούδα ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης δὲν θὰ ἐνεφανίζετο. Σημαντικὴ εἶνε ἡ διακρίνουσα τὸν χριστιανισμὸν παράδοσις περὶ παθῶν καὶ ἄλγους, διότι τούτων, μόνη ἡ καρδιά εἶνε δεκτικὴ καὶ τὴν καρδίαν ἐκπροσωπεῖ ὁ Χριστός.